

Social plastik. I Trampolinhuset på Nørrebro i København prøver man at gøre asylansøgerne til aktive medborgere. Over 40 nationaliteter frekventerer huset. Det er etableret på initiativ af nogle ambitiøse billedkunstnere og kuratorer og modtog i år Hal Koch prisen.

Kunst i det godes tjeneste

Af LISBETH BONDE

Trampolinhuset er i mine øjne et levende eksempel på den tyske fluxuskunstner Joseph Beuys' begreb »social plastik«, et dynamisk værkbegreb, som sætter det fysiske kunstværk til side til fordel for nogle sociale spilleregler, der fremmer udviklingen af det hele menneske. Huset ligger som et fristed midt i den grønne del af Nørrebro på hjørnet af Struensegade og Skyttegade. I snart tre år har man på skiftende adresser holdt døren åben for asylansøgere – børn, unge og voksne – samt et stigende antal danskere, der hjælper til, fordi de gerne ser en mere human flygtningepolitik indført i Danmark. Hvem ved – måske går deres drømme i opfyldelse efter det seneste regeringsskifte? Trampolinhuset er blevet til på initiativ af den danske billedkunstner Morten Goll, hans samlever, kuratoren Tone Olaf Nielsen, der fungerer som programkoordinator for husets mange aktiviteter, og den fransk-marokkansk-svenske billedkunstner Joachim Hamou. De to første står for husets daglige ledelse sammen med Søren Rafn, der tegner huset udadtil som »PR og outreach-koordinator,« som det hedder på nydansk. Herudover hjælper over 100 frivillige med til at løse de mange praktiske og organisatoriske opgaver.

I Trampolinhuset mødes asylansøgere fra de danske asylcentre på tværs af nationale, juridiske, sociale og kulturelle skel. Man har indført nogle grundlæggende ritualer og regler med henblik på at skabe nogle konstruktive, sociale omgangsformer. Den vigtigste regel er, at alle respekterer hinanden betingelsesløst, uanset herkomst. En af de mere lavpraktiske regler er, at den fælles middag hver fredag indledes med bordbøn, som går på skift mellem de forskellige religiøse og etniske brugere. Jeg deltog selv i middagen sidste fredag og blev vidne til et ualmindelig godt og livfuldt miljø og megen varme mellem de mange danskere og asylansøgere, som efterhånden kender hinanden godt.

Trampolinhuset er åbent alle ugens hverdage. Mandag er forbeholdt kvinderne, og weekendene er reserveret til børnene. I huset tilbydes også social og juridisk rådgivning, visitering til læge- og tandlægehjælp, undervisning, film- og debatarrangementer og udstillinger. 40 nationer med vidt forskellige aldre, religiøse og kulturelle udgangspunkter og uddannelsesbaggrunde frekventerer huset. Her udover brugerne, danske og nytilkomne, demokratiets svære kunst: At respektere anderledes tænkende, og at lytte til dem og opføre sig respektfuldt, selv om deres meninger måske byder én imod. Forleden besøgte jeg atter huset med det opfindsomme navn, som spiller på, at man her kan få hjælp til at springe op fra og ud af en fastlåst situation. Morten Goll, fortalte om tankerne bag huset:

– HVORDAN finansierer I driften af huset?

»Hovedsagelig via en generøs donation fra OAK-foundation på 3 mio. kr. til 36 måneders drift, men også via private gaver – vi modtog helt spontant 5000 kr. fra en privat giver forleden, og det er jo stærkt opmuntrende. Men vi søger også den såkaldte Satspulje (indført i 1990 for at tilgodesætte særlig svage grupper, red.) med henblik på at udvide aktiviteterne i 2012-15,« siger Morten Goll, imens han viser mig børneafdelingen, som brugerne selv har bygget. Her kan børnene trække sig tilbage for at tegne og lege, hvis de vil være i fred for de voksne. Ved siden af er der et computerrum samt et møde- og spise-lokale, hvor man også kan holde foredrag og vise film. Her befinder der sig desuden et værk *Memory Shelf* fra 2010 af den ægyptiske billedkunstner og kulturhistoriker Huda Lutfi, et stort åbent hyldekskab, der rummer dokumentationer i form af fotos og objekter fra Nørrebros historie, så husets brugere kan orientere sig om kvarterets fortid og nutid.

Morten Goll: »Der er desuden en skolestue, som også fungerer som modellokale for advokaterne, der kommer hver onsdag og rådgiver, ligesom det også kan fungere som læge- og massagerum. DFUNK – som er Dansk Flygtningehjælps Unge Netværk – starter her i oktober en åben café her på stedet, som drives efter betal-hvad-du-kan principper. Vores kunstneriske udgangspunkt om at lave en social platform, hvor vi kunne få folk til at mødes, er lykkedes med huset her. Vi ville gerne bryde den sociale isolation mellem danskere og asylansøgere – og en café, som også tiltrækker lokale fra området forstærker integrationen af de to grupper. Det radikale set i en kunstnerisk optik er, at Trampolinhuset er permanent. Som regel »intervenere« kunstneren i kort tid, dokumenterer interventionen, som skrives på kunstnerens cv og trækker sig ud igen. Det er egentlig ret kritiserbart, mener vi, da man ofte efterlader sine samarbejdspartnere med store spørgsmål som: 'Hvor blev kunstnerne pludselig af? Hvorfor kom de ind i mit liv? Mente de virkelig alt det, de sagde?'

– Hvor mange brugere har huset?

»Der er over 700 registrerede brugere; det er dog langt fra alle, som kommer her i huset hver uge. Men rigtig mange ønsker at holde sig orienteret om, hvad der foregår og dukker så op indimellem. For tiden har vi omkring 250 besøg ugentligt.»

– Hvor mange af asylansøgerne kan dansk?

Morten Goll: »Asylansøgere har vanskeligt ved at forstå, at det rige, danske samfund, der giver dem husly, mad og lomme penge ikke gør brug af dem, og efter et stykke tid begynder de at opfatte sig selv som værdiløse, selv om mange af dem har nogle udmærkede kompetencer med sig hjemmefra. Her i huset kan de vise sig som dem, de gerne vil være, fordi vi har brug for deres evner.« FOTO: LISBETH BONDE

Fredag aften i Trampolinhuset på Nørrebro i København. FOTO: MORTEN GOLL

»Jeg vil tro ca. 5 procent. De lærer primært engelsk i asylcentrene, da de jo ikke ved, om de kan få permanent opholdstilladelse i Danmark. Undertiden bliver de sendt ud i praktik, og så snart de kommer i kontakt med det danske samfund, går det hurtigere med at lære dansk. Men kontakten til det danske samfund er generelt meget lille, da det er vanskeligt for dem at få råd til at forlade lejrene. Dansk Røde Kors giver ofte støtte, og vi forsøger også at hjælpe dem med billetter, så de kan komme frem og tilbage, men vores økonomi rækker kun til én returbillet om ugen.»

– Hvilken forskel mener du, at Trampolinhuset gør for asylansøgere?

»Huset er et supplement til Røde Kors og andre aktørers tilbud. For eksempel bliver asylansøgere, i tilfælde af sygdom, jo hjulpet af det danske sundhedsvæsen via asylcentrene. Men der er desværre en del, som ikke føler disse statslige tiltag tilstrækkelige, og derfor har vi været nødsaget til at samle en gruppe frivillige læger og tandlæger, som træder til, når staten fejler. Mange brugere, som jeg taler med, giver udtryk for, at Trampolinhuset redder dem ud af isolationen på centrene. Uden huset ville de sidde isoleret i deres rum og føle sig afmægtige og passive. Når de kommer ind til mit kontor, er de ofte helt desperate: 'Lejren gøre mig sindssyg'. 'Jeg må væk fra det sted', 'Hjælp mig!' er typiske udsagn. De undrer sig over, at de skal sidde derude i årevis uden at komme i kontakt med det danske samfund. Nogle af dem har siddet i lejrene i helt op til 11 år uden at have talt med andre danskere end myndighederne og personalet på asylcentret, før de kommer her

hos os. De sociale barrierer, der opstår pga. fattigdommen og isolationen, er undergravende for selvtiliden og virker stærkt passiverende. Trampolinhuset er en vej ud af dette.

Uanset deres baggrund har asylansøgere vanskeligt ved at forstå, at det rige, danske samfund, der giver dem husly, mad og lomme penge – det er de rene luksuslejr i forhold til en flygtningelejr i Iran, hvor man bor i telt, og hvor man skal lede efter mad i skraldespandene – ikke gør brug af dem, og efter et stykke tid begynder de at opfatte sig selv som værdiløse, selv om mange af dem har nogle udmærkede kompetencer med sig hjemmefra. Her i huset kan de vise sig som dem, de gerne vil være, fordi vi har brug for deres evner. Hvis en person er dygtig til at reparere computere, undervise i fransk eller arabisk, sy eller lave træarbejder, så har vi altid noget, der skal udføres her.

Vi drømmer om at etablere et landsdækkende netværk, hvor danskere kan tilbyde sig som bedsteførelde, arbejdsgivere, give faglig manuudktion m.v. til asylansøgere. Vi er så småt allerede i gang. Et godt eksempel er en afghansk jurastuderende, der var menneskeaktivist i sit hjemland. Han modtager nu en uddannelse i engelsk hos en af vores frivillige. Så snart hans engelsk lever op til universitetets adgangskrav, kan han fortsætte sine jurastudier på Københavns Universitet,« fortæller Morten Goll.

UNDER middagen fredag aften faldt jeg selv i snak med en oppositionel, ung asylansøger fra Syrien. Han kom til Danmark for fire måneder siden. Efter at hans bærbare var faldet i hænderne på det hemmelige politi, der gentagne gange

bad om at få ham udleveret hjemme hos familien, måtte han flygte ud af landet. Han blev kørt til Nordeuropa og efter fire dages kørsel i en lastvogn blev han sat af i Allerød med 100 DKK på lommen til en taxi til Sandholmlejr. Ord som bekvemmelighedsflygtninge og sociale flygtninge føles stærkt misvisende, når man hører en sådan beretning. De færreste mennesker forlader frivilligt deres land, familie og venner over hals og hoved for at give sig ud i det ukendte.

– Hvorfor bevæger du dig som akademisk uddannet billedkunstner ind på et område, som ellers benhører under politik, sociologi, etnologi, samfundsanalyse eller nødhjælp? Hvorfor agere social aktør, når det ligger så langt fra din (og Tone Olaf Nielsens og Joachim Hamous) uddannelse?

»Det er en meget kompliceret historie. For at gøre den kort, så er jeg jo ganske rigtigt uddannet på Kunstakademiet som maler, og indtil Tone og jeg rejste til Los Angeles i 1997 for at videreudanne os (på Otis College for Art and Design, red.), var det stadig, hvad jeg forestillede mig, at jeg skulle bruge mit liv på. På det tidspunkt var maleriet endnu en gang blevet erklæret for dødt i Europa til fordel for installations- og konceptkunsten og de nye medier. Min plan var at vise, at maleriet ikke var dødt, og at man godt kunne skabe både samtidige og meningsfulde udsagn inden for denne kategori. Men denne plan blev med ét overflødiggjort i LA, hvor maleriet peakede. Aldrig har det haft det så godt i amerikansk kunst som i 1990'erne. Da fik jeg en krise – jeg har altid været en Rasmus modsat og skal helst være i opposition.

Det har altid været den kulturkritiske kunst, som fører til videreudviklingen af kunsten. Jeg mener kort sagt, at kunst er politisk, hvad enten den tager stilling og kritiserer kulturen, eller den ikke kritiserer, hvilket gør den medskyldig i at bevare status quo. Når politikerne fejler, er det en borgerpligt i et demokratisk samfund at involvere sig, uanset om du er kunstner eller ej, men jeg mener, at kunstnerne har en særlig forpligtelse, fordi de er talerør for kulturen. Jeg blev klar over, at der i maleriet er så megen væren – så mange eksistentielle problemstillinger foruden et tæt væv af kunstneriske referencer, som man jo bliver nødt til at forholde sig til. Hver gang, jeg satte penslen til lærredet, påkaldte jeg hele denne lange historie. Det blev en byrde, og efterhånden frigjorde jeg mig fra det og begyndte i stedet at eksperimentere med sociale rum. Nu var stoffet ikke længere maling, men rummet mellem mennesker. Jeg begyndte at reflektere over, hvordan mennesker interagerer, fordi det er i rummet mellem mennesker, at betydning opstår. Så på skolen i Los Angeles oprettede jeg som konsekvens af dette og af min egen krise et krisecenter for mine medstuderende og for mig selv, hvor man kunne diskutere sine kunstneriske kriser efter devisen, at hvem er bedre til at råde den dødsdomme end den, der allerede har mistet hovedet,« griner Morten Goll.

»The Artistic Crisis Management Center blev enormt populært – Californien er jo også terapeuternes paradys. Jeg havde ændret de sociale koder for interaktion, og der begyndte at ske fantastiske ting i møderne mellem deltagerne. Men for at vende tilbage til Trampolinhuset: Den ramme, som et samfund sætter for sine medborgere, er naturligvis determinerende for den enkelte borgers muligheder for at agere og kommunikere og identitetsudvikle. Og den ramme, som den danske stat har sat for sine asylansøgere, er direkte ødelæggende for menneskers mentale sundhed, for deres arbejdsevne, deres selvværd og deres kampånd, mener vi. Vi forsøger i al beskedenhed at modvirke statens behandling af mennesker. Vi blander os ikke i, hvem der skal have asyl, men vi siger, at de alle skal behandles ordentligt, imens de er her. Vi arbejder imod klientgørelsen af asylansøgere og prøver at give dem mulighed for at agere som aktive medborgere, hvis handlinger har en betydning.

– Hvorfor er det en kunstnerisk opgave?

»Dertil vil jeg svare: Det burde det heller ikke være. Jeg glæder mig til, at det ikke er nødvendigt længere, for jeg har stadig masser af ting, som jeg gerne vil tegne og male. Men sådan som verden ser ud lige nu, vil jeg sige, at hvis kunsten skal være kulturkritisk, må den sætte ind der, hvor det virkelig brænder på. Efter min mening har vi med vores asylpolitik et etisk og demokratisk problem. Trampolinhuset er ganske vist ikke politisk, men vi siger: Disse mennesker er en del af løsningen, ikke en del af problemet. Og hvis vi skal redde vores demokrati, må vi tage dem med på råd.»

visAvis: Trampolinhuset udgiver et magasin med titlen visAvis: Indtil nu er der udkommet fem numre, der omhandler alle mulige forhold for asylansøgere – smukt illustreret og layoutet som et litterært magasin. I det seneste nummer kan man blandt andet læse anmeldelser af bøger om asylpolitik – som den franske filosof Derridas bog »Of Hospitality« – beretninger fra det arabiske forår og somaliske Mohammeds tale om, hvordan det er at bo i en flygtningelejr, og hvad Trampolinhuset betyder for ham. Mere info: www.visavis.dk

OAK-foundation Danmark blev oprettet i 2002 og støtter sociale og kulturelle projekter. Fra slutningen af 2012 vil fondet udelukkende koncentrere sig om sociale formål. Info: www.oakfund.dk

Alle helgens koncert
MOZART REQUIEM
samt værker af Peter Heise og Hakon Børresen
Vibeke Kristensen, Elisabeth Hanke, Bo Kristian Jensen, Lars Fossler, Søren Johannsen, Sinfonietta Arcica og Messias koret 2011
Dirigent Niels Borksand
Søndag den 6. november 2010 kl. 15.00
Christians Kirke, Strandgade 1, København K
Koncerten støtter Børnecancerfonden med 100 kr. pr. billet
Billetter à 150 kr. + gebyr • www.billetnet.dk • Telf. 70 15 65 65
Evt. resterende billetter ved indgangen en time før

FORESTILLING
4 nordiske kunstnere i visuel og musikalsk eksplosion om kulturel identitet
WHO NEVER STUMBLES
1. + 2. november
►►► BOOK BILLETTER på republique.dk

DEBAT:
NY NORDISK IDENTITET
2. NOVEMBER KL. 15.30 – 18.30
Debat med fokus på ny nordisk identitet. Mød instruktør Ong Keng Sen, Skuespiller Janus Nabil Bakrawi, lektor ved Nordisk Institut Pia Quist og flere.
Tilmelding er gratis på billet@republique.dk.

REPUBLIQUE
KØBENHAVNS NYE TEATER